

ekki alltaf við. Í The Russel-Einstein manifesto frá 1955 höfðu Albert Einstein, Bertrand Russell og aðrir þekkir fræðimenn verið með sambærilegar áskoranir til vísindasamfélagsins (12). Ábendingar þessara hugsuða eiga enn fullan rétt á sér. Því miður gerist það alltof oft að einmitt vísindamenn og lykilpersónur af ýmsum stéttum beri því við að þeir sjálfir séu „bara hlutlaust fagfólk” og beri þar með enga ábyrgð á því hvernig þekking þeirra er notuð. Vandinn varðandi þátt lækna og annarra heilbrigðisstétta í eyðingu stúlkubarna kann því að vera það sem nefna mætti „Wernher von Braun heilkennið” sem Tom Lehrer lýsir svo sníldarlega. Það einkennist af skorti á innsæi eða vilja til að skoða með gagnrýnum hætti að fagleg þekking verður aldrei einangrað fyrirbæri, heldur ávallt samofin öðrum þáttum samfélagsins.

Stjórnvöld lýðræðisríkja sem framleiða vopn leggja að jafnaði bann við því að vopn séu seld til átakasvæða. Miðað við þessa samlíkingu er full ástæða til að skora á íslenska lækna stétt og heilbrigðisyfirvöld að stíga varlega til jarðar varðandi samvinnu eða samstarf við lönd Austur- og Suður Asíu á sviði fósturgreininga. Jafnframt er rétt að minna á að ef forystumenn íslensku þjóðarinnar fá tækifæri til að taka þátt í þróunaraðstoð við

Indverja til dæmis, er í því samhengi vart hægt að komast hjá því að ræða vanda og úrræði varðandi hvarf stúlkubarna úr indversku þjóðfélagi.

Heimildir

1. Fathalla M. The missing millions. *People Planet* 1998; 7: 10-1.
2. Oomman N, Ganatra BR. Sex selection: the systematic elimination of girls. *Reprod Health Matters* 2002; 10: 184-8.
3. van Balen F, Inhorn MC. Son preferences, sex selection, and the „new” reproductive technologies. *Int J Health Serv* 2003; 33: 235-53.
4. Allahbadia GN. The 50 million missing women. *J Assist Reprod Genet* 2002; 19: 411-6.
5. Sen A. Missing women – revisited. Reduction in female mortality has been counterbalanced by sex selective abortions. *BMJ* 2003; 327: 1297-8.
6. Jha P, Kumar R, Vasa P, Dhingra N, Thiruchelvam D, Moineddin R. Low male-to-female sex ratio of children born in India: national survey of 1.1 million households. *Lancet* 2006; 367: 211-8.
7. Wu Z, Viisainen K, Wang Y, Hemminki E. Perinatal mortality in rural China: retrospective cohort study. *BMJ* 2003; 327: 1319-22.
8. Festini F, de Martino M. Twenty five years of the one child family policy in China. *J Epidemiol Community Health* 2004; 58: 358-60.
9. Hesketh T, Xing ZW. Abnormal sex ratios in human populations: causes and consequences. *Proc Natl Acad Sci USA* 2006; 103: 13271-5.
10. Bagchi S. Filmmaker focuses on female infanticide. *BMJ* 2005; 331: 56.
11. Viðtal í OBGYN.net www.obgyn.net/displaytranscript.asp?page=/avtranscripts/ISUOG98-eik-nes
12. The Russell-Einstein Manifesto. *J Humanitarian Med* 2003; 5: www.iahm.org/journal/vol_5/num_3/text/vol5n3p32.htm

Sigurbjörn Sveinsson

100 ár í heilbrigði

Heilbrigðisstofnunin Sauðárkróki hefur gefið út ritið *100 ár í heilbrigði*. Eins og nafnið ber með sér er tilefnið að eitt hundrad ár eru frá stofnun Sjúkrahúss Skagfirðinga. Sjúkrahúsið við Aðalgötu var reist að mestu fyrir samskotafé frá almennungi.

Húnvetningar réðu Jósep Skaftason lækni til sín 1836 og fengu konungsstyrk til þess að hluta. Styrkurinn var veittur með konungsúrskurði, þar sem það skilyrði var sett, að læknirinn gegndi jafnframt kalli Skagfirðinga. Þessar sýslur voru gerðar að einu lækniheraði 1856 og var svo til 1876. Jósep Skaftason og síðar Þorvarður Kjerúlf, sem gegndu héraðinu bjuggu alla tíð í Húnavatnssýslum, lengst af á Hnausum í Sveinsstaðahreppi. Með nýrri lækna skipan 1876 fengu Skagfirðingar sinn eigin lækni, sem þeir deildu með Húnvetningum austan Blöndu (9.

lækniherað). Bogi Pétursson settist að á Sjávarborg í Skarðshreppi og síðar kom Árni Jónsson og bjó á Sauðárkróki og á Sauða en síðar í Glæsibæ. Þessi saga frá 1875 er rakin lauslega í ritinu og meðal annars þáttur þeirra Guðmundar Magnússonar og Guðmundar Hannessonar í þróun heilbrigðismála Skagfirðinga. Guðmundur Hannesson virðist hér eins og víðar hafa haft nokkur áhrif til byggingar hins nýja sjúkrahúss. Er þess sérstaklega getið að Guðmundur Hannesson hafi tvinnnað sjúklingunum til hugarléttis við aðgerðir, því aðalatriði hafi verið að sýna ekki tilfinningaleysi. Mun hann hafa verið frændum sínum líkur.

Skemmtilegur fróðleikur um sögu sjúkrahússins er fenginn úr ritum Kristmundar á Sjávarborg um sögu Skagfirðinga og safnað hefur verið athyglisverðum myndum. Þá er sérstakur kafli um

eftirminnilega samtímamenn, þá Friðrik Jens Friðriksson og Ólaf Sveinsson lækna og Sæmund Hermannsson sjúkrahúsráðsmann.

Ritið er hóflegt að stærð, fallega um brotið, 44 síður.

Það er fengur að öllu framtaki fyrir safn til sögu læknafræðinnar.